

14è CICLE DE SORTIDES DE CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY

Cornellà del Terri i Pont-xetmar (Corts)

2a sortida – diumenge, 8 de novembre de 2015

Centre d'Estudis Comarcals i Centre Excursionista de Banyoles

Visita a l'església de Sant Pere de Cornellà del Terri

Se'n tenen referències des dels segles X i XI, bé que d'aquella època l'edifici actual només en conserva alguns trams del mur que mira a orient. L'estructura actual del temple és del segle XVIII. Consta de sis capelles laterals a la planta i una llarga galeria de tribunes al pis superior. Té un campanar de base quadrada que en enlairar-se adopta forma octogonal i una façana barroca molt desfigurada pels canvis realitzats el 1936, amb l'obertura d'una gran portalada que no encaixa gaire amb les línies tradicionals de la construcció. A la sagristia de l'església, s'hi conserven una creu processional i un encenser d'argent del segle XVI. Tenim notícia de la pèrdua d'una talla de fusta d'estil romànic que representava la Mare de Déu. Segons Xavier Monsalvatge fou venuda a un antiquari a principis d'aquest segle, però, en canvi, Antoni Noguera i Massa assegura que va desaparèixer incinerada l'any 1936.

Visita a la capella de Sant Antoni

«La capella de Sant Antoni es troba situada a la zona on hi hagué el castell medieval, que constituïa l'eix veritable del domini feudal sobre la pagesia dels voltants. Aquesta capella és romànica i d'una sola nau, amb absis semicircular, pòrtic davant l'entrada i façana coronada per un petit campanar d'espadaña.

»La festa de Sant Antoni era important i, sobretot, oportuna: al bell mig del mes de gener, sense cap altra festa immediata. O sigui, que la gent tenia ganes de fer-la. Els nens petits i algun galiàs recollien, dia rere dia, cadires velles, caixes, feixos de canyes, de llenya, d'esbarzers, cistells i coves foradats, i ho apilàvem tot a la plaça, per preparar la gran foguera que s'encenia després de les vespres de la capella de Sant Antoni. Aquella nit el poble es reunia per contemplar amb alegria -i tota una mena de reverència- la destrucció de la matèria pel foc. L'endemà, ben aviat, els homes treien les eugues al carrer o a l'era i les raspallaven amorosament fins que les tenien ben netes i lluentes. Les aparellaven amb una brida enllustrada, alguna flor, un llaç de colors... i cap a la plaça. L'espectacle era únic. Començaven a baixar els de les Cases Noves, Pont-xetmar, Ermedàs, can Dalmau i algun de Sords.

Sempre esperàvem amb expectació l'arribada de l'Aleix de cal Ferrer, que menava un cavall negre de remunta, net i brunyit, amb els cascots pintats i una gallardia digna d'un model de Miquel Àngel. A poc a poc, la plaça s'omplia d'animals empolainats. La benedicció es feia després de l'ofici a la capella, quan tornava el celebrant acompanyat dels pabordes, que muntaven cavalleries i portaven el pendó. L'orquestra desfilava tot davant, tocant una marxa. Mossèn Trullàs es posava normalment cap a cal Metge; els animals passaven per davant seu, d'un a un, i els tirava aigua beneïda amb l'aspersori. Al costat, hi havia l'escolà, amb una bacina a les mans per recollir almoïna. Acabada la benedicció, començava la gresca. Els pabordes i tothom que els volia acompanyar feien una volta a cavall per tot el poble. Molta gent els convidava a menjar bunyols i a beure moscatell, de manera que la cosa s'anava animant i a les sardanes del migdia ja n'hi havia que saltaven més del compte. Després, a dinar. Un bon dinar, amb convidats, familiars i amics.» (Pere Oliver)

Visita al veïnat de Pont-xetmar

Entre l'autovia C-66 i el polígon industrial es manté, aliè al pas del temps, un carrer – només un carrer-, que és el nucli central del barri de Pont-xetmar. La riera Remençà travessa el barri en la part nord i els senyors Xetmar, una nissaga de nobles del segle XV amb origen a Medinyà, van encarregar la construcció d'aquest pont sobre aquest riu. El nom ha perviscut durant segles.

El veïnat el formen les cases de can Serra, can Formiga, amb olles pardaleres, can Renart, can Bartomeu o can Pa Blanc, la casa de l'Esteve Corominas Monjó, can Creuet i can Pinjolan, la qual té uns cossos laterals en forma de torre que li donen l'aspecte de casa fortificada. Can Renart fou un antic hostel de peu de carretera que donava servei als carreters i traginers que transitaven per aquesta via, quan encara era la comunicació principal entre Banyoles i Girona. Els actuals estadants han tingut l'encert de conservar, en la façana de la casa, les argolles que en altre temps serviren per estacar els animals mentre els carreters eren dins l'hostal.

Al mig de les cases es manté, dempeus, una petita capella, que forma part de la finca de can Renart. L'esglesieta, que va ser construïda entre els segles XVI i XVII, té sobre la porta principal la inscripció d'una creu i un cop a l'any s'hi celebra missa. És per la festivitat de Sant Jaume, el patró del veïnat. Aquesta festa és seguida tant pels veïns actuals com pels que en són fora, així com d'altres de coneguts del poble de Cornellà. Les reduïdes dimensions de la capella han fet que des de sempre la missa s'hagi hagut d'oïr des de fora estant. Cada any, el dissabte més proper a la diada de Sant Jaume, celebren la seva festa amb missa i el cant dels goigs. (Miquel Rustullet i Noguer)

Font de Sant Jaume

És a l'altra banda de l'autovia. Hi ha una gorga, una font d'abundant raig i abans, al costat, hi havia un safareig que servia perquè les dones de Pont-xetmar i Cornellà hi rentessin la roba. L'aigua era calenta a l'hivern i fresca a l'estiu.